
Bokomtale

Finnmarksloven

Øyvind Ravna

Finnmarksloven har vært i fokus, rettslig og politisk, fra lenge før loven ble vedtatt i juni 2005, og det er den fortsatt. Dette har ledet til en rekke forskningsarbeider av juridisk og samfunnsvitenskaplig art, publisert så vel i offentlige utredninger, vitenskapelig tidskrifter og fagbøker.

Dr. polit. *Hans-Kristian Hernes* og dr. art. i filosofi *Nils Oskal* har redigert den første vitenskaplige antologien som alene omhandler dette temaet. Den har da også fått navnet *Finnmarksloven*.

Boka består av seks uavhengige kapitler, hvor det første langt på veg kan betraktes som en innledning. De som venter å finne en samlet fremstilling av loven, eller en kommentarutgave hvor de enkelte bestemmelsene eller kapitlene i loven er utdypet og drøftet, vil således bli skuffet. Men dette er heller ikke redaktørens målsetting med boka. Bokas uttalte formål er å drøfte finnmarksloven ut fra noen problemstillinger som er reist i litteraturen om minoriteters stilling i moderne demokratier. De enkelte bidragene omhandler således hver for seg interessante problemstillinger knyttet til loven, og er slik sett er godt egnet til å belyse samfunnsvitenskaplige og rettslige relevante sider av loven og dens begrunnelse, og

ikke minst prosessen som ledet fram til at den ble vedtatt.

I boka fremheves spørsmålet om på hvilket grunnlag urfolk og andre minoritetsgrupper kan gjøre krav på særlige rettigheter. Videre om hvordan beslutninger skal organiseres, og om hva som gir gjennomslag for grupper som i utgangspunktet er i mindretall. Eller sagt på en annen måte, hvordan organisere beslutningsprosessene mellom minoritetsgrupper og majoritetsbefolkningen.

Innledningskapittelet er noe poetisk kalt «Fra Stilla til storm». Her gir *Hans-Kristian Hernes*, som til daglig er professor og prodekan for forskning ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Tromsø (UiT), en introduksjon av finnmarksloven. Dette er en grei og lettfattelig fremstilling som nettopp er det den gir seg ut for å være; en introduksjon. Samtidig er det også en grei innføring for de som ikke ønsker å gå i dybden, men vil vite hva loven dreier seg om, og ikke minst «stormen» omkring dens tilblivelse.

Kapittel to er skrevet av førsteamanuensis ved Institutt for statsvitenskap ved UiT, *Jarle Weigård*. Han tar for seg spørsmålet om hvorvidt og i hvilken grad urfolk kan kreve spesielle rettigheter, og hva som i så fall er begrunnelsen for dette. Han velger en noe uvanlig, i alle fall for jurister, tilnærming til dette, idet han ikke bruker de folkerettslige nyvinningene på dette området som argumenter, men i stedet forholder seg til den canadiske filosofen Will Kymlickas betraktninger om egalitær liberalisme. Weigård ender opp med å peke på to «rettferdighetsargumenter», hvor det ene er urfolks sårbare og utsatte posisjon. Det andre argumentet, som Weigård synes å fremheve, ligger i urfolks tradisjonelle bruk og besittelse av landområder. Dette argumentet tilsier at de etter allment aksepterte rettsprinsipper må sies å ha krav på å eie og kontrollere sine områdene.

Kapittel tre er skrevet av cand. philol. i filosofi, *Arnt Ove Eikeland*, og er en komparasjon av urfolks rettigheter i Finnmark og i Labrador. Han tar utgangspunkt i spørsmålene om 1) hvorvidt grunnlaget for å kreve landrettigheter er en kompensasjon for gammel urett, 2) hvordan urfolk er sikret deltakelse i forvaltningen av land og vann, og 3) hvorvidt anerkjennelse har betydning utover eierskap og forvaltning av land og vann.

Kapittel fire er skrevet av cand. polit i statsvitenskap *Eva Josefsen*, som er forsker ved Norut Alta. Det omhandler politisk makt i tilknytning til finnmarkslovens tilblivelse. Josefsen reise her spørsmål ved hva som gjorde at Sametinget og Finnmark fylkesting fikk en så framtrædende posisjon i lovarbeidet, og hvordan dette ble omsatt i form av politisk innflytelse. Hun legger spesiell vekt på Sametingets rolle, og hun mener at det had-

de både spesiell interesse og forutsetning for å delta i arbeidet med lovforslaget. Hun avslutter med å påpeke «at Sametinget i prosessen fikk makt til å være med og definere både rammer og innhold for lovarbeidet, og at denne maktbasen var så sterk at den ikke bare medførte endringer underveis i konsultasjonsprosessen, men også medførte at konsultasjonene i slutfasen gikk over i konkrete forhandlinger».

Kapittel fem er skrevet av dr. polit og administrativ leder av Senter for samiske studier ved UiT, *Else Grete Broderstad* og *Hans-Kristian Hernes*. Dette kapitlet omhandler konsultasjonsordningen mellom samiske aktører og Stortinget som ble utmeislet i forbindelsen med utformingen av finnmarksloven. Forfatterne tar utgangspunkt i den folkerettslige forpliktelsen om at urfolk skal konsulteres i saker som angår dem, som er hjemlet i ILO-konvensjon nr. 169, og kobler dette opp mot teorien om *deliberativt demokrati* (deliberasjon er prosesser hvor oppfatninger endres som følge av at aktører utveksler og drøfter argumenter i en prosess hvor det forholder seg til det som er normativt riktig og hvor de opptrer sannferdig). Ut fra dette undersøker de om konsultasjonene hadde karakter av diskusjoner der det sentrale ikke var aktørenes makt, men at det i stedet ble lagt vekt på at deltakerne var involvert i en prosess hvor det avgjørende var hvilke argumenter de la fram for hverandre. Forfatterne summerer opp med å anføre at konsultasjonene la til rette for at alle partene i dialogen omkring finnmarksloven ble pålagt en argumentasjonsbyrde som styrket prosessen og utfallet av den, hvor «konsultasjonene fremstår som en realisering av formålet med og konkretisering av bestemmelsene i ILO 169».

Kapittel seks er skrevet av professor dr. juris ved Universitetet i Oslo, *Kirsti Strøm Bull*. Det omfatter finnmarksloven og kartleggingen av rettigheter på Finnmarkseiendommens grunn. Hun anføres at denne prosessen legger bånd på Finnmarkseiendommens adgang til å disponere over grunnen den besitter. I motsetning til det som er vanlig andre steder i landet, vil ikke de rettigheter som kan være ervervet på denne grunnen framkomme i grunnboka. Det anføres også

at Finnmarkseiendommen ikke i alle henseender har den brede adgangen til å regulere rettigheter på dens grunn, slik finnmarksloven § 27 kan gi inntrykk av. Kapitlet er en nyttig innføring i visse rettslige sider av loven. Nyhetsverdien begrenses imidlertid noe av at kapitlet er publisert som artikkel i tidskrifter *Lov og Rett* i 2007.

Avslutningsvis i boka finner man finnmarksloven inntatt i full tekst over 18 sider. Dette kan nok være nyttig for enkelte, men formodentlig har de som vil ha mest glede av boka tilgang både til lovdata og «Norges lover» i trykt form. Slik sett framstår det som noe unødvendig.

Med unntak av Bull er redaktørene og forfatterne enten statsvitere eller filosofer. Samlet sett vil boka trolig finne sitt største segment av lesere blant fagfolk med samme utdanningsbakgrunn, og da særlig de som er opptatt av organisasjons- og beslutningsteori og urfolks deltagelse i dette. Men antalogien

er også av interesse for jurister og andre som jobber med rettsavklaring i Finnmark og andre samiske områder, slik som jordskifte-kandidater. Kanskje særlig fordi boka belyser loven og forholdene rundt denne fra andre sider enn det jurister og jordskiftefolk til vanlig er vant med. Betragtninger omkring finnmarksloven må dessuten sies å ha fått økt aktualitet da Samerettsutvalget II i stor grad baserer seg på finnmarksloven når det foreslå tre nye lover; to av disse utelukkende rettet mot de samiske områdene sør for Finnmark, altså områdene fra i Troms i nord til deler av Hedmark i sør.

Finnmarksloven

Hans-Kristian Hernes og Nils Oskal (red.)

Cappelen akademisk forlag, Oslo 2008

187 sider, pris kr. 277,-

ISBN: 978-82-02-26969-2